

Uusia kulmia hyvinvointivaltioon

PAULA SAIKKONEN

Kirjoittaja on Yhteiskuntapolitiikka-lehden toimittaja ja tutkimuspäällikkö Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella

Pohjoismainen hyvinvointivaltio on ollut olemassa vuosikymmeniä, kotimaisellekin hyvinvointivaltiolla on jo kertynyt ikää. Kun kyse on demokratiasta, elämälaadusta, sananvapaudesta tai luottamuksesta instituutioita kohtaan, ovat Pohjoismaat poikkeuksetta kansainvälisten vertailujen kärjessä.

Hyvinvointivaltio on vakiinnuttanut paikkansa paitsi tutkimuksen käsitteenä ja kohteena, myös poliittisessa puheessa, ehkä liiankin hyvin. Hyvinvointivaltiota on helppoa puolustaa hyvinvoinnin turvatakuuna tai vastustaa ylikalliina, kansalaisia passivoivana konstellationa. Terminä hyvinvointivaltio kiteyttää lukuisia myönteisiä tai kielteisiä seikkoja, katsantokannasta riippuen. Tämän lehden jutut tarkastelevat eri tavoin hyvinvointivaltiota tai sen toimintaa. Sittenkin hyvinvointivaltiota voisi analysoida enemmän. Hyvinvointivaltio ei ole vain hyvän tuottaja, mutta ei myöskään kestävän talouden romuttaja, vaikka yksittäisistä empiirisestä tutkimuksesta voi helposti löytää tukea kummalle tahansa väittämälle.

Eräs hyvinvointivaltion eri puolia yhdistävä tutkimuskohde on jäänyt katveeseen ainakin sosiaalipoliittisessa tutkimuksessa, nimittäin yritystoiminnan ja hyvinvointivaltion suhde. Tavanomaista on tutkimus siitä, miten markkinoiden toiminnasta seuraavia sosiaalisia riskejä voidaan pehmentää, ihmisiä tukea riskien toteutuessa ja ylipäänsä harjoittaa tulonsiirtoja. Liian vähän voi lukea tutkimusta siitä, miten pohjoismainen arvopohja näkyy globaalissa ja kotimaisessa yritystoiminnassa tai minkälainen kehittämissympäristö hyvinvointivaltio on yrityksille. Ensin koronapandemia ja sitten Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat osoittaneet, että tuotantolaitosten sijainnilla ja yritysten toimintakulttuurilla on väliä.

Yritykset ja hyvinvointivaltio kietoutuvat tiiviisti yhteen. Tätä yhteyttä tarkastellaan tässä lehdessä tarkemmin Anni Kesäsen ja kumppaneiden analyysissä, yhden yritysmuodon ja pankkitoiminnan kehityksessä Suomessa. Yleisesti Pohjoismaat ovat tarjonneet kohtuullisen vakaan ja ennakoitavan ympäristön yritystoiminnalle. Yritysten luomat työpaikat puolestaan tuovat tuloja valtiolle. Suhde on vastavuoroinen: yritykset hyötyvät tutkimusinfrastruktuurista, luonnonvaroista, osaavasta työvoimasta ja vakaasta yhteiskunnasta. Hyvinvointivaltio allokoit tuloja ja palveluita siten, että mahdollisimman moni voi kouluttautua, kehittää itseään ja saada riittävän elannon erilaisissa elämäntilanteissa.

Pohjoismaiden kärkisijoitukset kansainvälisissä vertailuissa eivät ole sattumaa, mutta ympäristön muuttuessa myös hyvinvointivaltiot muuttuvat. Hyvää suuntaa muutokselle pitäisi aktiivisesti hakea, eikä tyytyä puolustamaan tai vastustamaan pitkälti viime vuosituhannelle muotonsa saanutta hyvinvointivaltiota. Ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä hyvinvointivaltio ei synny vain valtiojohtoisesti tai yksilön valinnoilla, välttämätön muutosvoima on vastuullinen yritystoiminta.